

UDK: 2-277.2
Pregledni rad
Pripremljeno: Veljača, 2022.

VJERA, RAZUM I SVETI DUH U HERMENEUTICI

John T. Baldwin

John T. Baldwin je profesor emeritus sustavne teologije na Adventističkom teološkom fakultetu Sveučilišta Andrews u Berrien Springsu, u Sjedinjenim Američkim Državama. On je vodeći adventistički teolog za područje znanosti i religije, a doktorsku titulu je stekao na Čikaškom sveučilištu na temu filozofskog odnosa znanosti i religije. Prije dolaska na Sveučilište Andrews Andrews Baldwin je predavao religiju u Union Collegu te služio kao pastor u New Yorku i Illinoisu. Član je Američke akademije za religiju, Društva biblijske književnosti, Evanđeoskog teološkog udruženja i Adventističkog teološkog udruženja.

SAŽETAK

Vjera, razum i Sveti Duh u hermeneutici

Ispravno tumačenje Svetog pisma je i povlastica i ponizna odgovornost. U ovom je članku poseban naglasak stavljen na otkrivanje biblijskih i teoloških načela koja se odnose na mjesto vjere, razuma i utjecaj Svetoga Duha u hermeneutičkom procesu. Pristup koji slijedi počiva na jedinstvu i jasnoći Svetog pisma u njegovoj cjelini, kao i na konceptu da je cijela Biblija temeljna, nepogrešiva Božja riječ. Uz to, taj pristup pretpostavlja da je izvorno značenje teksta, u načelu, ono što tekst znači i nama danas.

Ključne riječi: hermeneutika, vjera, razum, Sveti Duh, Kristov um.

1. Vjera i razum u hermeneutici

Vjera i razum u dijalogu

Hermeneutika uključuje racionalni proces koji se koristi sposobnošću rasuđivanja što je posjeduje ljudski intelekt, pridajući tako ljudskom razumu središnju ulogu u tumačenju Svetog pisma. Međutim, niz pitanja odnosi se na razum i vjeru u njihovu odnosu prema hermeneutici. Jesu li istine otvorene za otkrivanje razumom usporedive s istinama vjere? Je li moguć razgovor između tih dvaju područja? Je li razum — shvaćen kao ljudska moć razmišljanja, promišljanja, rješavanja problema, razlikovanja, prosuđivanja i slobodnog odabira — potpuno pouzdana moć ili jedini čimbenik u tumačenju pisane Božje riječi? Kakav je učinak grijeha na ljudski razum? Štoviše, mogu li na razum pozitivno ili negativno utjecati nadnaravne moći koje su tumaču možda čak i nepoznate?

S druge strane, ima li vjera — shvaćena kao božanski nadahnuto povjerenje i predanost Bogu i kanonskom Pismu kao autoritativnoj pisanoj Božjoj riječi — ulogu i u hermeneutici? Ako je tako, koja je njezina uloga, i kako se ta vrsta vjere odnosi na razum u hermeneutici?

Štoviše, postoje li u hermeneutici granice ljudskom razumu? Ako je tako, koje su i na čemu se temelje? Ako se čini da se vjera i razum sukobljavaju u pogledu na određeno tumačenje Svetog pisma, kako će se ta napetost riješiti? Treba li u takvim slučajevima konačni autoritet imati vjera ili razum? Ako je tako, na temelju čega bi se bilo kojemu od njih mogao dodijeliti konačni autoritet?

Ova su pitanja toliko temeljna da su tijekom kršćanske ere zaokupljala veliku pozornost, i o njima se i dalje žestoko raspravlja.

Vjera, razum i dokazi

S jedne strane, u raspravi o vjeri i razumu postoji osjećaj da je, na neki način, uz racionalnu analizu, dobro uzeti u obzir i kritiku. Petar potiče vjernike da budu spremni iznijeti “razlog” ili “obranu” svakome tko postavlja pitanja u vezi s nekim kršćanskim stavom (1. Petrova 3,15). To podrazumijeva važnost dokaza u odnosu na vjeru, i stoga se čini da on, na određeni način, podržava ono što se naziva “opravdano kršćansko vjerovanje”.¹ Iako kršćanin možda nema očite dokaze kao jamstvo za vjerovanje, očekuje se da ima dovoljno dokaza. Ellen G. White je na sljedeći način opisala odnos između dokaza i vjere: “Bog nikada od nas ne traži da vjerujemo, a da nam ne dade dovoljno dokaza na kojima možemo temeljiti svoju vjeru. Njegovo postojanje, Njegov karakter, istinitost Njegove Riječi, sve je utvrđeno svjedočanstvom koje se poziva na naš razum; a tih svjedočanstava ima u izobilju. Ipak, Bog nikada nije uklonio mogućnost sumnje. Naša vjera mora počivati na dokazima, a ne na obrani dokaza. Oni koji žele sumnjati, imat će priliku sumnjati; dok će oni koji stvarno žele znati istinu pronaći mnogo dokaza na koje će osloniti svoju vjeru.” (SC 105)

1 Vidi vrlo utjecajno djelo: Plantinga, Alvin. 2000. *Warranted Christian Belief*. Oxford University Press. New York.

S druge strane, u raspravama o vjeri i razumu također prepoznajemo i važnost osobne vjere, važnost doživljaja samopotvrđujućeg djelovanja sile Svetoga Duha na um. Postavlja se pitanje: Kakav je odnos između razuma, vjere i Svetoga Duha? Može li odgovor biti da su ti elementi funkcionalno povezani? Sveti Duh privlači nas dokazima. To pojačava važnost moći rasuđivanja uz poštivanje dokaza, a posebno tekstualnih dokaza. Ovo također podupire i prijeko potrebno suvremeno Božje djelovanje koje pomoću dokaza vodi do istine. Međutim, jesu li ljudske moći rasuđivanja uvijek i u potpunosti pouzdane? Ovo nas pitanje uvodi u sljedeću raspravu o razlici između nepreobraženog i preobraženog ljudskog razuma.

Neobnovljen razum nasuprot posvećenom razumu u hermeneutici

Prema biblijskom svjetonazoru, za ljudsku se racionalnu moć, razum ili um, dosljedno smatra da je pod utjecajem grijeha. Opisujući prirodnu razumsku moć kao "srce", Jeremija tvrdi da je ono "varljivije od svega ostalog i očajnički bolesno" (Jeremija 17,9 — NEB). Može li taj "bolestan" prirodni razum koji, prema Božjoj riječi, voli "nečistoću, požudu", "ludorije i dvosmisleni šalu" (Efežanima 5,3.4), i druga djela "tame" (Efežanima 5,8), ispravno tumačiti Bibliju? Pavao na ovo pitanje odgovara ovako: "Zemaljski čovjek, [nepromijenjeni razum ili racionalnost] ne prima ono što dolazi od Duha Božjega, jer je to za nj ludost. On to ne može ni upoznati, jer se to mora uz pomoć Duha prosuđivati." (1. Korinćanima 2,14)

Pavao opominje svoje slušatelje: "Preobličavajte se obnovom svoga uma, da možete uočavati što je volja Božja, što je dobro, ugodno i savršeno!" (Rimljanima 12,2) Čini se da ovaj redak ističe potrebu za obnovljenim razumom kako bi osoba ispravno razumjela Božju volju. Pavao izjednačava obnavljanje uma s "ponovn[im] rađanj[em], obnov[om] koju čini Duh Sveti" (Titu 3,5). Ellen G. White se slaže: "Kristova je milost potrebna za čišćenje i pročišćavanje uma." (RH, 23. rujna 1884., str. 609)

Zbog toga se postavlja sljedeće pitanje: Treba li u hermeneutici, za pojave očitih sukoba između ovih dvaju suprotnih načina spoznaje, prioritet imati vjera ili razum?

Prioritet vjere nad razumom u hermeneutici

Novi zavjet posebno se bavi ovim pitanjem. Koristeći se vojničkim metaforičkim jezikom, Pavao opominje svoje slušatelje: "Mi... zarobljujemo svaki razum da se pokorava Kristu." (2. Korinćanima 10,5) To znači da se Kristova učenja, onakva kakva se nalaze u Svetom pismu, po autoritetu trebaju uzdignuti iznad konkurentskih tvrdnji ljudskog razuma. Drugim riječima, sve će misli, bilo geološke, filozofske ili teološke, biti u skladu s Kristovim učenjem i tako će biti "zarobljene".

Takvo će postavljanje vjere iznad razuma pripremiti kršćanina na nijekanje dokaza ljudskih osjetila, ako uvidi da empirijski fenomeni osporavaju neka učenja Svetog pisma, poput činjenice da je Isus predvidio lažne dolaske budućih lažnih Mesija (Matej 24,24-27). S obzirom na to, Ellen G. White postavlja pitanje: "Je li Božji narod sada toliko čvrsto utemeljen na Njegovoj Riječi da neće pokleknuti pred dokazima svojih osjetila? Bi li se u takvoj krizi pridržavali Biblije i samo Biblije?" (GC, 625)

Iako je u slučajevima očitog sukoba važno staviti vjeru u Bibliju i njezine tvrdnje iznad svjetovnog ljudskog razmišljanja, možda ćemo privremeno i otvoreno morati priznati svoju trenutnu razinu neznanja u pronalaženju metoda za rješavanje određenih problema. Međutim, također možemo vjerom počivati na uvjerenju da će se, kad Bog na Novoj Zemlji konačno otkrije sve pojedinosti, u onome što se sada čini neusklađeno i nepomirljivo vidjeti istinski sklad.² Sada prelazimo na raspravu o duhovnim hermeneutičkim utjecajima.

2. Veliki sukob i hermeneutika

Pored utjecaja grijeha na ljudski razum, prihvaćanje doslovnog tumačenja Svetog pisma ističe razloge zašto je prirodnom umu teško, ako ne i nemoguće, ispravno protumačiti Bibliju. Pale duhovne sile, Sotona i njegovi anđeli, mogu utjecati na egzegeta. To je osobito istinito kad biblijski tumač poriče da te pale natprirodne sile postoje kao stvarna bića, sposobna utjecati na um i alegorizira ih u puke simbole Zla.³ Pokušaji Sotone i zlih anđela da preusmjere tumačenja Biblije ne mogu se zanemariti. Također, moramo razmotriti i pozitivnu hermeneutičku ulogu svetih anđela na ljude. Iako se djelovanje ovih sila lako prenaglašava, u hermeneutici moramo biti osjetljivi na utjecaj i svetih i nesvetih anđela.

Pozitivni hermeneutički utjecaj svetih anđela

U nekim biblijskim ulomcima anđelima je dodijeljeno da s određenim pojedincima rade na razumijevanju Božje riječi. Klasičan primjer zabilježen je u Danielu 8. poglavlju, u kojem je Gabrijel poslan Danielu da mu "objasni... to viđenje" (Daniel 8,16). U sljedećem poglavlju Daniel traži daljnju pomoć i prima je. Gabrijel mu kaže: "Daniele, izađoh sad da ti dadnem pronicljivost i razumijevanje... pazi na riječ i razumij viđenje." (Daniel 9,22.23 — VAB).

Anđeoska pomoć u hermeneutici pojavljuje se i u Novom zavjetu. Govoreći Mariji i drugim ženama kod praznog groba, anđeo kaže: "Sjetite se kako vam je govorio... Treba da Sin Čovječji bude predan u ruke grešnika i da bude razapet te da uskrsne treći dan." (Luka 24,6.7) Ovdje anđeo ne samo da im pomaže upamtiti Isusove riječi, već im pomaže i shvatiti pravo značenje Kristovih riječi.

Daju li anđeli, koristeći se svojom sposobnošću utjecaja na ljudske umove, i danas istu vrstu pomoći? Ellen G. White je napisala: "Ako proučavanju Svetog pisma pristupite u poniznosti, s usrdnom molitvom za vodstvo, Božji anđeli će vam otvoriti njegove žive stvarnosti." (ST, 18. rujna, 1893., str. 6). Točnije, ona kaže da se anđeli nalaze "oko onih koji su se voljni dati poučiti u božanskim naucima; a u vrijeme velike krize podsjetit će ih na istine koje su im potrebne." (GC, 599).

2 Usp. Paulien, Jon. 1998. *The Final Deception: An Evil, Counterfeit Trinity Is Now Making Ready for War*. *Adventist Review*, 29. studenoga 1998., str. 10.

3 Vidi Barth, Karl. 1960. *Church Dogmatics*, sv. III, 3. dio: *The Doctrine of Creation*. T. & T. Clark. Edinburgh. Str. 519—531; Tillich, Paul. 1951—1957. *Systematic Theology* The University of Chicago Press. Chicago. 1:134, 2:27; Bultmann, Rudolf. 1957. *New Testament and Mythology. Kerygma and Myth: A Theological Debate*. Ur. Bartsch, Hans Werner. Prev. Fuller, H. Reginald. S.P.C.K. London. Str. 4. i 5.

Ellen G. White također iznosi izvanredne uvide o hermeneutičkom utjecaju nebeskih anđela u postapostolskim vremenima. Kad je Luther otkrio cijelu latinsku Bibliju u sveučilišnoj knjižnici, ona piše: "Nebeski su anđeli bili uz njega, a zrake svjetlosti s Božjeg prijestolja otkrivale su blago istine njegovom razumijevanju." (GC, 122) Što se tiče Williama Millera, Ellen G. White je zapisala: "Bog je poslao svog anđela da dodirne srce farmera koji nije vjerovao u Bibliju, da ga navede na istraživanje proročanstava. Božji anđeli su više puta posjećivali tog odabranika, kako bi vodili njegov um i njegovom razumijevanju otkrili proročanstva koja su dotada za Božji narod bila zamračena." (EW 229).

Negativan hermeneutički utjecaj moći palih anđela

Koristeći usporedbu ratovanja, Pavao nudi širok komentar o utjecaju koji Sotona može imati na ljude: "Jer naša borba nije protiv krvi i tijela, nego protiv Poglavarstava, protiv Vlasti, protiv Vrhovnika ovoga mračnoga svijeta: protiv zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima." (Efežanima 6,12) Pavao kasnije otkriva neke od konkretnih posljedica ratovanja: "Duh izričito veli da će u posljednja vremena neki otpasti od vjere i pristati uz prijevarne duhove i đavolske nauke." (1. Timoteju 4,1) Ova izjava upućuje na to da pali anđeli imaju moć zavesti ljudski razum te implicira da imaju moć proizvesti doktrine koje se u potpunosti suprote Božjoj riječi. Komentirajući ovu temu i ulomak, Merrill Unger, čija se doktorska disertacija bavila biblijskom demonologijom, navodi: "Pavao traga unazad za porijeklom pogreške, sve do njenog stvarnog izvora u sotonskoj i demonskoj aktivnosti, a ne u ljudskom posredniku."⁴

Sâm Sotona igra ulogu u ljudskom pogrešnom tumačenju Božje riječi. Čini se da Pavao u sljedećem ulomku zaključuje: "Ako li je zastrta naša Radosna vijest, zastrta je onima koji propadaju; onima kojima je bog ovoga svijeta posve oslijepio nevjerničku pamet da jasno ne vide svjetlo sjajne Radosne vijesti Krista, koji je slika Božja." (2. Korinćanima 4,3.4)

Sotona posjeduje kobne hermeneutičke sposobnosti kad je u pitanju moć rasuđivanja biblijskog tumača. Ta bi istina um tumača Božje riječi trebala pozvati na oprez. U tom istom kontekstu, komentar Ellen G. White otkriva:

"Kad se Božja riječ otvori bez poštovanja i bez molitve; kad misli i osjećaji nisu usredotočeni na Boga, ili nisu u skladu s Njegovom voljom, um je zamagljen sumnjom, i samim proučavanjem Biblije skepticizam jača. Neprijatelj preuzima kontrolu nad mislima i predlaže tumačenja koja nisu ispravna." (GC, 704—705)

Demonska nadnaravna sposobnost poticanja ljudskih umova na iznošenje neispravnih izlaganja Božje riječi doista predstavlja velik izazov. Ako i dobri i zli anđeli mogu utjecati na ljudske umove (a njihov identitet nije otkriven), kako možemo biti sigurni u valjanost rezultata tumačenja Svetog pisma? Odgovarajući na ovo pitanje, Ellen G. White u sljedećoj izjavi daje važne naznake: "Oni koji se okreću od jasnog učenja Svetog pisma i sile Božjeg Svetoga Duha koja osvjedočuje, pozivaju demone da ih nadziru." (DA, 258) Proširujući

4 Unger, F. Merrill. 1953. *Biblical Demonology*. Van Kampen Press, Inc. Wheaton, IL. Str. 166.

ovu temu, Ellen G. White nudi ključ za razlikovanje izvora nadnaravnog hermeneutičkog utjecaja:

“Proučavanjem Biblije ne bismo se trebali baviti s istim samopouzdanjem kojim mnogi ulaze u područja znanosti, već s pobožnom ovisnošću o Bogu i iskrenom željom da otkrijemo Njegovu volju. Moramo doći poniznog i poučljivog duha kako bismo dobili znanje od velikog JA JESAM. Zli anđeli će, u protivnom, toliko zaslijepiti naše umove i otvrdnuti naša srca da nas se istina neće dojmiti.” (4SP, 417)

Ovaj navod podrazumijeva da razumna bića mogu koristiti svoju slobodnu volju kako bi usvojila ponizan, poučljiv i molitveni duh, koji je potpuno ovisan o Bogu, te na taj način mogu izbjeći demonski hermeneutički utjecaj. White razvija ovu ohrabrujuću istinu na sljedeći način:

“Duh u kojem prilazite istraživanju Svetog pisma odredit će obilježja vašeg pomoćnika. Anđeli iz svijeta svjetla bit će s onima koji u poniznosti srca traže božansko vodstvo. No, ako se Biblija otvori s nepoštovanjem, s osjećajem samodostatnosti, ako je srce ispunjeno predrasudama, Sotona je uz vas i on će jasne izjave Božje riječi prikazati u izopačenom svjetlu.” (TM, 108)

3. Uloga Svetoga Duha u hermeneutici

Sveti Duh vodi hermeneutički proces

Poznate Isusove riječi: “Kada dođe on, Duh istine, uvest će vas u svu istinu” (Ivan 16,13) glavnu odgovornost u hermeneutičkom procesu stavljaju na Svetoga Duha. Štoviše, Njegove riječi također obećavaju da će tumač biti nagrađen razumijevanjem istine koju traži. Ako tko otkrije istinu, ishodišni je uzrok tome djelovanje Svetoga Duha.

Uz to, smjernice su zajedničke svima, jer je zamjenica, *vi*, u ovom tekstu u množini. To upućuje na vrijednost provjere i ravnoteže zajednice vjernika u pogledu na narav i otkrivanje istine. Drugim riječima, Duh Istine zajednicu vjernika vodi prema komplementarnom, a ne proturječnom shvaćanju određene istine. Ovo može biti zaštita od neopravdane samovlade karizmatičnog pojedinca u hermeneutici.

Proučavanje Biblije obnovljenim razumom, kako su to prikazali Berejci, upućuje na to da hermeneutički rad uključuje postupak koji je okarakteriziran kao istraživanje Pisma “da li je tako” (Djela 17,11). To podrazumijeva tematsko, usporedno istraživanje različitih biblijskih ulomaka kako bi se otkrilo biblijsko učenje o određenoj temi. Jedan tekst rasvjetljuje drugi, pri čemu se podrazumijeva ne samo jedinstvo Svetog pisma, već i da je Sveto pismo svoj vlastiti tumač. Prema tome, Sveto pismo ne smije biti podvrgnuto navodnom višem autoritetu, kao što su to ljudska predaja ili ljudski razum.

Upravo u tom procesu pretraživanja i uspoređivanja jednog retka s drugim, Sveti Duh ima važnu ulogu, koju je istaknula Ellen G. White: “Zadaća je Svetoga Duha da ovu potragu usmjerava, i da je nagradi.” (1888 *Materials*, 4:1538) Budući da je to slučaj, to znači da će

najintenzivnija ljudska nastojanja da ispravno protumače Sveto pismo, prema riječima Ellen G. White, “rezultirati potpunim neuspjehom, osim ako se sâm Gospodin svojom božanskom snagom ne spoji s ljudskim posrednikom. ‘Ne silom niti snagom, već duhom mojim! — riječ je Jahve nad vojskama’ (Zaharija 4,6).” (4MR, 310) Ovo pokazuje da ljudski postupak uspoređivanja Svetog pisma sa Svetim pismom treba biti vođen Svetim Duhom.

Preobražen um i Kristov um

Tumač Biblije mora postati dijete Duha kako bi razumio duhovne predmete. Pavlovim riječima rečeno, “primili smo... Duha... da upoznamo darove koje nam Bog dobrostivo darova” (1. Korinćanima 2,12). Drugim riječima, biblijski tumač treba “biti rođen od Duha” (Ivan 3,6), inače će prirodnom grešnom umu “ono što dolazi od Duha Božjega”, hermeneutički, zauvijek ostati ludost (1. Korinćanima 2,14). To znači da Bog djelovanjem Duha priprema um za biblijsko tumačenje.

Imati Kristov um. Pavlove riječi: “Mi smo svi... kršteni jednim Duhom u jedno tijelo” (1. Korinćanima 12,13) mogu upućivati na to da se pojam “rođenja od Duha” (Ivan 3,8) može kvalitativno usporediti s pojmom “kršten Duhom Svetim” (Djela 1,5). Prema tome, za biblijskog bi tumača bilo dobro da u vjeri zatraži, i primi, krštenje Svetim Duhom, kako bi se intelektualno, moralno i emocionalno pripremio za tumačenje Božje riječi. Ovu pripremu Svetim Duhom Pavao opisuje kao preobrazbu uma tumača, iz “tjelesnog uma” u “um Kristov”.

Temeljni hermeneutički ulomak u cijelom Svetom pismu nalazi se u Filipljanima 2,5. Ovdje Pavao potiče pojedince da u njima “bude ovaj um koji je bio i u Kristu Isusu” (KJV, prijevod K. S.). U tom je ulomku grčka riječ za um *phroneo*, što znači “misliti, razmišljati” ili “usmjeriti misli”. Pavao upućuje na to da on ima “Kristovu misao” (1. Korinćanima 2,16).

Što je u hermeneutičkom smislu značajno u tome da imamo Kristov um? U Sjevernoj Americi dobro poznata i relevantna ribarska mudrost glasi ovako: “Ako želiš uloviti ribu, moraš razmišljati kao riba.” Kad se učine potrebne prilagodbe, ovaj savjet savršeno odgovara biblijskoj hermeneutici. Ako tko želi shvatiti pravo značenje Božje riječi, ili ispravno protumačiti Božju riječ, treba razmišljati poput Boga. Da bismo mislili kao Bog, trebamo imati Božji um. Je li to izvedivo? Posezanje za ovim začuđujućim ciljem stvarna je ljudska mogućnost o kojoj Pavao govori u ulomku iz Poslanice Filipljanima.

Pavao na drugim mjestima Kristov um u ljudskim bićima suprotstavlja oholom “tjelesnom umu” (Kološanima 2,18), koji se također opisuje kao “karnalni um”, ili “težnja tijela” (Rimljanima 8,7). Pavao upućuje na to da su oba ova uma u neprijateljstvu s Bogom i Njegovim Zakonom (Rimljanima 8,7) i da te vrste umova ne mogu razumjeti duhovne predmete (1. Korinćanima 2,14).⁵ Drugim riječima, posjedovanje je “tjelesnog uma” ili “karnalnog uma” smrt za ispravnu hermeneutiku.

S obzirom na potrebu biblijskog tumača za Kristovim umom u hermeneutici, na koji

5 Hermeneutičke implikacije biblijskog učenja u vezi s “prirodnim” ljudskim umom i obnovljenim umom pronicljivo su obrađene u članku: Hasel, Frank. 1993. Theology and the Role of Reason, *Journal of the Adventist Theological Society A*, br. 2 (Jesen 1993.): 72—198.

se način neobnovljeni, prirodni, ljudski "tjelesni um" mijenja u "Kristov um"? Pavao opet postavlja temelje za naše razmišljanje o tom pitanju. Ne bismo se trebali suobličavati s ovim svijetom, već se trebamo "preobličava[ti] obnovom" našeg uma (Rimljanima 12,2). Kako dolazi do ove obnovljene preobrazbe? Odgovarajući na ovo pitanje, Pavao se poziva na djelovanje Svetoga Duha u Njegovom blagoslovu novog saveza (2. Korinćanima 3,3). Prema Pavlu, Sveti Duh će na zahtjev svakog pojedinca, i proučavanjem Svetoga pisma, u vjerniku stvoriti Kristov um.

Pokrivanje prirodnog uma. Pavlova rasprava o zasljepljujućem pokrivalu (2. Korinćanima 3,14-18) pokrenula je mnogo znanstvenih komentara.⁶ Za naše potrebe napominjemo kako je bit u tome da se suvremeni biblijski tumač također suočava s izazovom ovog zatamnjujućeg pokrivala. Pavao opisuje njegov učinak na Židove svog vremena govoreći: "Ali njihovi su umovi [drevnih Izraelaca] otupjeli. Do dana današnjega, naime, isto pokrivalo ostaje pri čitanju Staroga zavjeta [u židovskim umovima Pavlovog vremena], kad im se ne otkriva da on u Kristu nestaje." (2. Korinćanima 3,14)

Što je prouzročilo promjenu kad je u pitanju razumijevanje Krista kao zemaljskog kralja i Krista koji je raspet? Pavao na to pitanje odgovara: "Ali kad se [Izrael] obrati Gospodinu, dignut će se pokrivalo. A Gospodin je Duh. Gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda." (2. Korinćanima 3,16.17) U tom ulomku novo se tumačenje izravno pripisuje moćnom djelovanju Treće Osobe božanstva. Dakle, čini se da Pavao nagovještuje da je djelovanjem Svetoga Duha grešni, duhovno slijepi tumač osposobljen shvatiti Stari zavjet kao onaj koji unaprijed upućuje na raspetoga Krista.

Sveti Duh prosvjetljuje tumača

Isus nudi izvanredno i ohrabrujuće obećanje u vezi s hermeneutičkom snagom Svetoga Duha: "A Branitelj, Duh Sveti... naučit će vas sve i sjetiti vas svega što vam rekoh." (Ivan 14,26) Koje bi hermeneutičke mogućnosti mogle sadržavati ove riječi? U svjetlu ovog ulomka, Sveti Duh može u um biblijskog tumača donijeti objašnjenja Isusovih učenja koja se nalaze, naprimjer, u Propovijedi na Gori i u Isusovim usporedbama.

Štoviše, ako se ono što Sveti Duh stavlja u um biblijskog tumača može proširiti na cijeli korpus pisane Božje riječi, tada Sveti Duh ima cijeli raspon Starog i Novog zavjeta iz kojega može crpsti gradivo za pomoć tumaču. Ključni uvid jest da biblijski egzeget može znati da će ga, na njegovu zamolbu, Sveti Duh podsjetiti na ulomke i biblijske slike koje inače ne bi bile prisutne u njegovom umu. Ovo je značajno, korisno hermeneutičko obećanje koje pokazuje potrebu za vjerovanjem u Svetoga Duha. Ono pomaže dati duhovno obrazloženje koje podupire istinitost sljedeće hermeneutičke tvrdnje: "Ako želimo bolje poznavati Riječ, potrebna nam je veća vjera." (11MR, 3).

6 Vidi Hughes, E. Philip. 1962. *Paul's Second Epistle to the Corinthians; the English Text with Introduction, Exposition and Notes*. The New International Commentary on the New Testament. Eerdmans. Grand Rapids, MI. Str. 110—121.

Sažetak

Razum kao pomagalo. Vidjeli smo da Bogom dani dar razuma treba u hermeneutičkom postupku snažno podupirati i beskompromisno upotrebljavati. Pažljivo, zaokruženo, duboko razmišljanje i promišljanje ključno je za zdravo biblijsko tumačenje. No, oslanjanje na Svetoga Duha ne smije zamijeniti stalni napor ljudskih razumskih snaga. Te se dvije stvarnosti nadopunjuju, a ne isključuju. Iako je ljudski razum *pao*, Sveti Duh ga može posvetiti te tako osposobiti za ponizno, voljno i induktivno istraživanje svih relevantnih svetih spisa u vezi s biblijskom građom. Ova vrsta istraživanja pomaže u smanjenju pogrešnih tumačenja Svetog pisma.

Vjera kao osnova. Biblija podržava stav vjere koja je u potrazi za razumijevanjem kao ispravan pristup odnosu vjere i razuma. Dok su razum i vjera idealno komplementarni u hermeneutici, ponekad se čini da se sukobljavaju. U takvim će slučajevima tumač vjerom uzdići učenja Svetog pisma iznad tvrdnji razuma.

Duhovne moći. Oko tumačenja Svetog pisma bjesni veliki sukob. U naše prosvijećeno doba potrebno je priznati hermeneutički utjecaj duhovnih sila. Bezgrešni anđeli i Sveti Duh nastoje utjecati na um tumača Pisma, dok zli anđeli i Sotona istodobno rade na suprotstavljanju nebeskom utjecaju.

Duh i tumačenje. Uloga Svetoga Duha u hermeneutici višedimenzionalna je, i to na četiri načina: (1) Sveti Duh vodi hermeneutički postupak; (2) krštenjem Svetim Duhom biblijski tumač biva opremljen Kristovim umom i pripremljen za hermeneutički zadatak skrušenim, otvorenim umom, čime postaje osjetljiv na vodstvo Duha; (3) Sveti Duh u um tumača stavlja biblijske istine i slike; (4) On um tumača obasjava novim značenjem.

Božansko vodstvo. Bez nadnaravne pomoći Svetoga Duha i nebeskih anđela ne postoji ispravno tumačenje istina Svetoga pisma, ma koliko se snažno trudili svojim racionalnim silama. Duh koji je nadahnuo Bibliju potreban je za njezino ispravno tumačenje.

Ovaj zaključak naglašava tumačevu potrebu za neprestanom komunikacijom sa Svetim Duhom, u kojoj traži božansko prosvjetljenje i utjecaj svetih anđela kako bi razumio i pravilno primijenio blaga Starog i Novog zavjeta. (Luka 11,13)

Opet, prvo i prije svega, hermeneutiku ne možemo provesti sami. Tumač Svetog pisma koji, poput Pavla, ima Kristov um i ponizno slijedi hermeneutički postupak, koji uključuje posvećeni razum, podložan je utjecaju svetih anđela i prosvjetljujućeg vodstva Svetoga Duha. Za takvog tumača nagrada je vrlo bogata.

Odabrana bibliografija

Davidson, M. Richard. 2000. *Biblical Interpretation. Handbook of Seventh-day Adventist Theology.* Ur. Dederen, Raoul. Review & Herald Publishing Association. Hagerstown, MD. Str. 58—104.

Dorman, Ted M., *Holy Spirit, History, Hermeneutics and Theology: Toward an*

- Evangelical/Catholic Consensus. *Journal of the Evangelical Theological Society* 41 (1998.): 427—438.
- Erickson, J. Millard. 1993. *Evangelical Interpretation: Perspectives on Hermeneutical Issues*. Baker Books. Grand Rapids, MI.
- Fuller, P. Daniel. 1978. The Holy Spirit's Role in Biblical Interpretation. *Scripture, Tradition, and Interpretation*. Ur. Gasque, W. Ward i La-Sor, William Sanford. Wm. B. Eerdmans. Grand Rapids, MI. Str. 189—198.
- Hart, Larry. 1987. Hermeneutics, Theology, and the Holy Spirit. *Perspectives in Religious Studies* 14 (1987.): 53—64.
- Klooster, H. Fred, 1984. The Role of the Holy Spirit in the Hermeneutic Process: The Relationship of the Spirit's Illumination to Biblical Interpretation. *Hermeneutics, Inerrancy, and the Bible*. Ur. Radmacher, D. Earl i Preus, D. Robert. Academie Books. Grand Rapids, MI. Str. 449—492.
- Koranteng-Pipim, Samuel. 1998. The Role of the Holy Spirit in Biblical Interpretation: A Study in the Writings of James I. Packer (Ph. D. doktorska disertacija, Andrews University).
- Pinnock, H. Clark, 1993. The Role of the Spirit in Interpretation. *Journal of the Evangelical Theological Society* 36 (1993): 491—497.
- Richardson, Peter. 1973. Spirit and Letter: A Foundation for Hermeneutics. *Evangelical Quarterly* 45 (1973): 208—218.
- Young, William G. 1961. The Holy Spirit and the Word of God. *Scottish Journal of Theology* 14 (1961.): 34—59.
- Zuck, B. Roy. 1984. The Role of the Holy Spirit in Hermeneutics. *Bibliotheca Sacra* 141 (1984.); 120—130.

Kazalo skraćenica djela Ellen G. White

DA	Desire of Ages,
EW	Early Writings,
GC	The Great Controversy
4MR	Manuscript Release, sv. 4.
11MR	Manuscript Release, sv. 11.
NEB	New English Bible
RH	Review and Herald, 23. rujna 1884.
SC	Steps to Christ
4SP	Spirit of Prophecy, sv. 4.
ST	Signs of the Times, 18. rujna, 1893.
TM	Testimonies to Ministers and Gospel Workers,

SUMMARY

Faith, reason, and the Holy Spirit in hermeneutics

Interpreting the Scriptures properly is both a privilege and a humbling responsibility. The special focus of this article is to discover biblical and theological principles that relate to the place of faith, reason, and influence of the Holy Spirit in the hermeneutical process. The following approach rests upon the unity and clarity of the Scriptures as a whole and upon the concept that the entire Bible is the prepositional, infallible Word of God. It assumes that what the text meant originally is, in principle, what the text means for us today.

Key words: hermeneutics, faith, reason, Holy Spirit, the mind of Christ.

Izvornik: John T. Baldwin. Faith, reason, and the Holy Spirit in hermeneutics. U *Understanding Scripture An Adventist Approach*, urednik, George W. Reid, Silver Spring, MD 20904: Biblical Research Institute, General Conference of Seventh-day Adventists, 2005. (str. 15—26).

Prijevod: Kristina Sabo